

แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

จากสารเคมีและวัตถุอันตรายเขตบางกอกใหญ่ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑

๑. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันสารเคมีและวัตถุอันตราย ได้มีการนำมาใช้ในด้านต่าง ๆ ทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การศึกษาวิจัย และด้านอื่น ๆ รวมถึงในชีวิตประจำวันของคนโดยทั่วไป ซึ่งเป็นที่นิยมและแพร่หลายในปริมาณที่สูงมาก ซึ่งผลของการนำมาใช้โดยขาดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนขาดความระมัดระวังในเรื่องความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการผลิต การเก็บรักษา การบรรจุขนส่ง ตลอดจนการใช้งาน หากมีการจัดการ และการใช้งานที่ไม่ถูกต้องตามหลักการ อาจส่งผลกระทบให้เกิดภัยอันตรายจากสารเคมีและวัตถุอันตรายได้ ซึ่งการเกิดภัยแต่ละครั้งอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุและสร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม ของประชาชนและเจ้าหน้าที่เป็นจำนวนมาก

สำนักงานเขตบางกอกใหญ่ เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายเขตบางกอกใหญ่ ขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการป้องกันภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่อาจเกิดขึ้น และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานรองรับสถานการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย เมื่อเกิดภัย และหลังเกิดภัย ให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว เป็นระบบ เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักกฎหมาย

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้หน่วยงานและส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทราบและเข้าใจภารกิจ หลักการ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

๒.๒ เพื่อให้หน่วยงานได้เตรียมการด้านทรัพยากร ระบบการปฏิบัติการไว้รองรับสถานการณ์ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ทั้งการป้องกัน ระวัง และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

๒.๓ เพื่อให้ประชาชนผู้ประสบภัย ได้รับการช่วยเหลือ เยียวยา อย่างทั่วถึง ทันเวลา และสามารถฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว

๓. นิยามศัพท์

ภัยที่เกิดจากสารเคมีและวัตถุอันตราย หมายถึง ภัยที่เกิดจากสารเคมีและวัตถุอันตรายรั่วไหล เพลิงไหม้ และการระเบิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่มีการเก็บ การใช้ การบรรจุและการขนส่ง ทั้งที่เคลื่อนที่ได้ และไม่ได้

สารเคมีและวัตถุอันตราย หมายถึง สิ่งที่มีลักษณะอย่างใด อย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. เป็นวัตถุที่ระเบิดได้ หมายถึง เป็นสารที่เกิดการระเบิดได้ เมื่อได้รับความร้อนเปลวไฟ ถูกกระแทก หรือจุดระเบิด อาทิ เช่น กระสุนปืน ดินระเบิด ดินปืน ตัวจุดระเบิด พลุ ดอกไม้ไฟ เป็นต้น

๒. เป็นก๊าซ หมายถึง ก๊าซที่สามารถติดไฟได้ง่าย เมื่อได้รับความร้อนและเปลวไฟ เช่น ก๊าซหุงต้ม

/ก๊าซไฮโดรเจน

ก๊าซไฮโดรเจน ก๊าซบิวเทน เป็นต้น หรือก๊าซที่สูดดมกลืนหรือสัมผัสร่างกายแล้ว ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ และอาจเสียชีวิตได้ เช่น ก๊าซคลอรีน ก๊าซแอมโมเนีย เป็นต้น หรือก๊าซที่อัดได้ในถังด้วยความดันสูง เมื่อถูกกระแทกอย่างแรงอาจเกิดระเบิดได้ เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซออกซิเจน เป็นต้น

๓. เป็นของเหลวไวไฟ หมายถึง ของเหลวที่สามารถติดไฟได้ง่าย เมื่อได้รับความร้อนของเปลวไฟ เช่น บิวเทน เอทิลแอลกอฮอล์ น้ำมัน เป็นต้น

๔. เป็นของแข็งไวไฟ หมายถึง สารที่ลุกไหม้ได้ง่ายเมื่อได้รับความร้อนหรือเปลวไฟ เช่น ไม้ขีดไฟ กำมะถัน ถ่าน ฟอสฟอรัส ลิเทียม เป็นต้น

๕. เป็นสารออกซิไดส์ และสารเปอร์ออกไซด์อินทรีย์ หมายถึง สารที่ตัวเองไม่เกิดการลุกไหม้ แต่ช่วยให้สารอื่นลุกไหม้ได้โดยการสลายตัวให้ก๊าซออกซิเจนออกมา เช่น ปุ๋ย แอมโมเนียไนเตรท ต่างหับทิม หรือสารที่สลายตัวให้ก๊าซออกซิเจน ซึ่งจะช่วยให้ตัวเองและสารอื่นเกิดจากการลุกไหม้ เช่น อะเซทิลเพอร์ออกไซด์

๖. เป็นสารมีพิษ และสารติดเชื้อโรค หมายถึง สารที่เมื่อกินหรือสัมผัสกับผิวหนังแล้ว เป็นอันตรายต่อร่างกายและอาจทำให้เสียชีวิตได้ เช่น พรอท ตะกั่ว แคดเมียม ยาฆ่าแมลง เป็นต้น หรือสารที่ปนเปื้อนกับอาหารแล้วกินเข้าไปจะเป็นอันตราย เช่น สารละลายพลาสติก หรือสารติดเชื้อ เช่น เชื้อจุลินทรีย์

๗. เป็นสารกัมมันตภาพรังสี หมายถึง วัตถุที่มีการแผ่รังสีออกจากตัวเอง โดยมีความรุนแรงมากกว่า ๐.๐๐๒ ไมโครคูรี ต่อน้ำหนัก ๑ กรัม ได้แก่ โคบอลต์ (๒๗) เรเดียม (๘๘) เป็นต้น

๘. เป็นสารกัดกร่อน หมายถึง สารที่มีคุณสมบัติในการทำลายเนื้อเยื่อของร่างกาย เช่น กรดต่าง ๆ

๙. เป็นสารหรือวัตถุที่อาจเป็นอันตรายได้ หมายถึง สารที่ไม่ได้จัดอยู่ในประเภทใดใน ๘ ประเภทข้างต้น แต่สามารถก่อให้เกิดอันตรายได้ เช่น สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFC) เป็นต้น

๔. ขั้นตอนการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

๔.๑ การปฏิบัติก่อนเกิดภัย ให้ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ตรวจตรา กวดขัน และดำเนินการดังนี้

๔.๑.๑ แจ้งให้สถานที่ที่มีการใช้หรือเก็บสารเคมีและวัตถุอันตราย ติดตั้งสัญญาณแจ้งเตือนภัยกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

๔.๑.๒ แจ้งให้สถานที่ที่มีการใช้หรือเก็บสารเคมีและวัตถุอันตราย จัดให้มีระบบการเคลื่อนย้ายคนออกจากสถานที่เกิดเหตุฉุกเฉิน และให้จัดการฝึกซ้อมการปฏิบัติเป็นประจำ

๔.๑.๓ แจ้งให้สถานที่ที่มีการใช้หรือเก็บสารเคมีและวัตถุอันตราย จัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสม เช่น หน้ากากป้องกันอันตรายจากสารเคมี เครื่องช่วยหายใจชนิดมีถังอากาศ ชุดป้องกันสารเคมี และรองเท้ายาง เป็นต้น

๔.๑.๔ แจ้งให้สถานที่ที่มีการใช้หรือเก็บสารเคมีและวัตถุอันตราย จัดให้มีเครื่องดับเพลิงที่เหมาะสมสำหรับใช้กับสารเคมีและวัตถุอันตรายติดตั้งประจำอยู่ในจุดที่ง่ายต่อการหยิบใช้

๔.๑.๕ แจ้งให้สถานที่ที่มีการใช้หรือเก็บสารเคมีและวัตถุอันตราย ตรวจสอบภาชนะบรรจุภัณฑ์ของสารเคมีและวัตถุอันตรายเป็นระยะ โดยสำรวจตั้งแต่การปิดภาชนะ ต้องให้อยู่ในสภาพปิดแน่น ไม่มีการหยด หรือรั่วไหลออกมา หรือปล่อยให้อากาศเข้าไปในภาชนะได้ สภาพของภาชนะต้องไม่มีสนิม ร่องรอยการถูกกัดกร่อน หรือมีรอยร้าว

๔.๑.๖ แจ้งให้สถานที่...

๔.๑.๖ แจ้งให้สถานที่ที่มีการใช้หรือเก็บสารเคมีและวัตถุอันตราย ตรวจสอบภาชนะบรรจุภัณฑ์ของสารเคมีและวัตถุอันตรายต้องมีฉลาก หรือป้ายบอกชื่อสารเคมี UN NUMBER สัญลักษณ์เตือนอันตราย ข้อควรระวัง แหล่งที่ตั้งและวิธีการบรรเทาอันตรายจากการรั่วไหลของสารเคมี โดยสามารถเห็นได้ง่ายและชัดเจน

๔.๑.๗ ให้สำรวจและจัดทำสถานที่เสี่ยงภัยที่อาจเกิดอันตรายจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

๔.๒ การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

๔.๒.๑ เมื่อได้รับแจ้งเหตุอันเนื่องมาจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ให้ผู้รับแจ้งเหตุหาข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีอันตรายบริเวณที่เกิดเหตุให้ได้มากที่สุด ได้แก่

- ๑) ชื่อและประเภทของสารเคมี พร้อม UN NUMBER
- ๒) ปริมาณและภาชนะบรรจุภัณฑ์สารเคมี
- ๓) ลักษณะการเกิด
- ๔) สถานที่และเวลาเกิดเหตุ

แล้วรายงานต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรุงเทพมหานคร

๔.๒.๒ ผู้อำนวยการหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตบางกอกใหญ่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการ ดังนี้

- ๑) จัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกเฉพาะกิจ ในบริเวณที่เกิดเหตุ เพื่อเป็นศูนย์บัญชาการและอำนวยความสะดวก โดยให้อยู่ในทิศเหนือลม
- ๒) พิจารณาสั่งการให้เจ้าหน้าที่ระงับภัยที่เกิดขึ้นให้ถูกต้องตามลักษณะของสารเคมีและวัตถุอันตรายแต่ละประเภท

ในกรณีที่เห็นว่าไม่อยู่ในสภาพที่แน่ชัดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อสารเคมีอันตราย ในบริเวณที่เกิดเหตุให้แจ้งข้อมูลตาม ข้อ ๔.๒.๑ และขอคำแนะนำในการปฏิบัติจากผู้เชี่ยวชาญของกรมควบคุมมลพิษ หรือกรมโรงงานอุตสาหกรรม แล้วแต่กรณี หรือหากพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนให้ประสานขอรับการสนับสนุนทันที

๓) สั่งการให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการประชาสัมพันธ์ แจ้งให้ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ หรือบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และหาวิธีการป้องกันตัวให้ปลอดภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

ในกรณีที่เห็นว่าจำเป็นต้องมีการอพยพ ให้อพยพประชาชนไปในที่ปลอดภัย และประกาศเขตบริเวณอันตราย ห้ามประชาชน หรือผู้ที่มีได้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณดังกล่าว

๔) ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล ประสานสถานพยาบาลเพื่อจัดให้มีการรักษาพยาบาลผู้ประสบภัย ณ บริเวณที่เกิดเหตุ และนำส่งโรงพยาบาลในกรณีที่จำเป็นต้องใช้การรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

๕) ฝ่ายเทศกิจ รายงานเหตุการณ์ผ่านศูนย์เพชรเกษม เพื่อรายงานสถานการณ์ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทราบทุกกระยะจนกว่าเหตุการณ์จะยุติ

๔.๓ การปฏิบัติหลังเกิดภัย...

๔.๓ การปฏิบัติหลังเกิดภัย

๔.๓.๑ ให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสารเคมีและวัตถุอันตราย จากหน่วยงานสนับสนุนเข้าไปยังบริเวณที่เสียหาย และตรวจสอบว่ามีผลกระทบข้างเคียงหรือมีสารเคมีและวัตถุอันตรายตกค้างหรือไม่ เพื่อดำเนินการแก้ไขให้บริเวณที่เกิดเหตุและบริเวณข้างเคียงเกิดความปลอดภัย หากบริเวณพื้นที่ที่เกิดภัยเข้าสู่ภาวะปลอดภัยแล้ว ให้ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการ ดังนี้

๔.๓.๑.๑ ฝ่ายโยธา ดำเนินการรื้อถอนสิ่งปรักหักพัง และซ่อมแซมบูรณะพื้นที่ที่เกิดเหตุให้กลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็ว

๔.๓.๑.๒ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ประสานการเคหะแห่งชาติหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาหาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้ประสบภัยพักอาศัยชั่วคราวในกรณีจำเป็น เพื่อบรรเทาทุกข์และให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย พื้นฟูบูรณะจิตใจของประชาชนผู้ประสบภัยจนกว่าเข้าสู่ภาวะปกติ พร้อมกับประสานและระดมความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ องค์กรการกุศลต่าง ๆ ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย

๔.๓.๑.๓ ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ทำความสะอาดสถานที่ประสบภัย โดยเก็บเศษวัสดุอุปกรณ์ที่สกปรก เสียหาย หรือใช้การไม่ได้ไปทิ้งให้เรียบร้อยด้วยความระมัดระวัง

๔.๓.๒ รายงานสรุปสถานการณ์ให้ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนกรุงเทพมหานครทราบ โดยผ่านสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๕. การอพยพ

สถานที่รองรับการอพยพประชาชน ประกอบด้วย

๑. โรงเรียนวัดราชสิทธิาราม
๒. โรงเรียนวัดนาคกลาง
๓. โรงเรียนวัดใหม่พิเรนทร์
๔. โรงเรียนวัดท่าพระ
๕. โรงเรียนวัดตี่ดวด
๖. โรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี

ในการอพยพประชาชนไปยังโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่รับการอพยพ ให้พิจารณาจากโรงเรียนที่มีความปลอดภัยจากการแพร่กระจายของสารเคมีและวัตถุอันตรายเป็นลำดับแรก และโรงเรียนที่มีความปลอดภัยที่อยู่ห่างออกไปตามลำดับ

ในกรณีที่ภัยเกิดขึ้นกับสำนักงานเขตและจำเป็นต้องอพยพข้าราชการ ลูกจ้างออกจากสำนักงานเขต ให้ใช้โรงเรียนวัดท่าพระเป็นที่ทำการชั่วคราวของสำนักงานเขต และเป็นศูนย์บัญชาการในการระงับภัย

๖. การบังคับบัญชาและการสื่อสาร

๖.๑ การบังคับบัญชา

ผู้อำนวยการเขตบางกอกใหญ่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในการสั่งการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบสารเคมีและวัตถุอันตรายในพื้นที่เขต โดยมีผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตฯ เป็นผู้ช่วยสั่งการ ในกรณีผู้อำนวยการเขตบางกอกใหญ่ไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตฯ ที่รักษาราชการแทนตามลำดับที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งไว้ เป็นผู้สั่งการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบสารเคมี
/และวัตถุอันตราย...

และวัตถุล้นทราย ในกรณีที่ผู้อำนวยการเขตบางกอกใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตฯ ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่อไปเป็นผู้สั่งการตามลำดับ ดังนี้

๑. หัวหน้าฝ่ายปกครอง
๒. หัวหน้าฝ่ายโยธา
๓. หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ
๔. หัวหน้าฝ่ายเทศกิจ

๖.๒ การสื่อสาร

๖.๒.๑ การสื่อสารระหว่างสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใช้ระบบสื่อสารทั้ง ๒ แบบ คือ

- ๑) ระบบ VHF ผ่านข่ายอัมรินทร์
- ๒) ระบบโทรศัพท์ปกติ /โทรศัพท์เคลื่อนที่

๖.๒.๒ การสื่อสารระหว่างสำนักงานเขตบางกอกใหญ่กับหน่วยงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครในการปฏิบัติการให้ใช้ระบบสื่อสารประสานงานปกติ ดังนี้

- ๑) ระบบ VHF โดยศูนย์อัมรินทร์ และศูนย์วิทยุประจำโซน
- ๒) ระบบโทรศัพท์ปกติ/โทรศัพท์เคลื่อนที่

ลงชื่อ ผู้เสนอแผน

(นายเกียรติวิสุทธิ เพ็ชรหมื่นไวย)

หัวหน้าฝ่ายปกครอง สำนักงานเขตบางกอกใหญ่

ลงชื่อ ผู้อนุมัติแผน

(นางสาวกรรณา รูปเทียนหอม)

ผู้อำนวยการเขตบางกอกใหญ่